

AUTOR

ppłk dypl. inż. Tomasz German
germanikus@interia.pl

DZIAŁANIA INŻYNIERYJNE ORAZ ZABEZPIECZENIE I WSPARCIE INŻYNIERYJNE NA WSZYSTKICH POZIOMACH DOWODZENIA

Terminy *zabezpieczenie inżynieryjne* i *wsparcie inżynieryjne* funkcjonują w nomenklaturze wojskowej od wielu lat. *Działania inżynieryjne* pojawiły się wraz z pojęciem operacji połączonej. Każde z tych pojęć obejmuje przedsięwzięcia, jakie są realizowane przez żołnierzy oraz pododdziały i oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (SZ RP). Wielokrotnie terminy te mylono albo wręcz stosowano wymiennie na określenie tych samych działań. Zmiany w systemie kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP wymusiły zdefiniowanie tych pojęć na każdym poziomie dowodzenia.

Zgodnie ze zmianami w systemie zarządzania Siłami Zbrojnymi RP, kierowanie i dowodzenie w układzie narodowym realizowane jest na trzech poziomach:

- polityczno-wojskowym,
- strategiczno-operacyjnym,
- taktycznym¹.

Na każdym z tych poziomów tworzone są elementy zdolne do planowania, organizowania i realizacji zadań wsparcia i zabezpieczenia inżynieryjnego oraz działań inżynieryjnych w ramach struktur wewnętrznych stanowisk dowodzenia.

Poziom polityczno-wojskowy

Na poziomie polityczno-wojskowym nie można mówić o wsparciu lub zabezpieczeniu inżynieryjnym. Planowanie przedsięwzięć inżynieryjnych dotyczyć będzie zadań, które będą realizowane przez państwo. Planować będzie Sztab Generalny Wojska Polskiego (SG WP), Ministerstwo Obrony Narodowej (MON) w ramach CSKOP². Działania inżynieryjne będą realizowane w obszarze militarnym i niemilitarnym. Realizacji przedsięwzięć inżynieryjnych przez zmilitaryzowane oddziały (utrzymania dróg, promowe)

---

¹ System dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej DD-6.1(B), sygn. Szt. Gen. 1668/14.

² Centralne Stanowisko Kierowania Obroną Państwa.

lub przydział rzeczowy (maszyny inżynieryjne do wykonania określonych obiektów fortyfikacyjnych) nie można nazwać wsparciem inżynieryjnym. Zamówiony kontraktor (w ramach misji) realizuje umówione zadania inżynieryjne na korzyść wojsk, ale w tym znaczeniu nie realizuje wsparcia inżynieryjnego (w znaczeniu narodowym). Zaplanowane działania inżynieryjne mogą również wykonywać wojska inżynieryjne przed przydzieleniem ich na poziom strategiczno-operacyjny. *Działania inżynieryjne to celowe wykonywanie obiektów, zadań i prac inżynieryjnych ułatwiające działania wojsk w terenie, pozwalające osiągnąć zamierzony efekt końcowy*³. Definicja zawarta w regulaminie działań inżynieryjnych jest enigmatyczna i nie wyczerpuje wszystkich aspektów działań inżynieryjnych. *Działania inżynieryjne (w znaczeniu wojskowym) to takie zachowanie pododdziałów (oddziałów, związków taktycznych itd.) oraz sił i środków układu pozamilitarnego (realizatorzy działań inżynieryjnych), które poprzez celowe wykonywanie czynności, prac, zadań i przedsięwzięć inżynieryjnych (poczynania inżynieryjne) ułatwiają sobie lub innym podmiotom współdziałającym – działanie w terenie, a tym samym zmierzają do osiągnięcia pożądanego stanu w postaci zwycięstwa w walce (eliminacji zagrożenia)*⁴. Wszystkie przedsięwzięcia inżynieryjne realizowane przez podmioty cywilne oraz wojskowe na poziomie polityczno-wojskowym powinniśmy nazywać działaniami inżynieryjnymi.

Poziom strategiczno-operacyjny

Na stanowiskach dowodzenia poziomu strategiczno-operacyjnego specjalistyczne komórki planują i organizują wsparcie inżynieryjne. Dowódcy na tym poziomie posiadają odpowiednie siły i środki do realizacji zadań wsparcia inżynieryjnego. Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych (poziom strategiczny) dokonuje podziału sił. Przydziela lub wspiera wojskami inżynieryjnymi komponenty (np. COLąd-DKL, COP-DKP)⁵ albo pozostawia siły i środki w dyspozycji Dowódcy Generalnego RSZ (strefa tylna). Dowódcy komponentów (poziom operacyjny) przydzielają lub wspierają wojskami inżynieryjnymi działania Związków Taktycznych (ZT) i samodzielnych brygad (grupy bojowe). Wsparcie inżynieryjne to całokształt przedsięwzięć wraz z siłami i środkami inżynieryjnymi, przeznaczonymi do realizacji zadań mających na celu stworzenie wojskom dogodnych warunków tereno-

---

³ *Regulamin działań wojsk inżynieryjnych wojsk lądowych (tymczasowy)*, sygn. DW-Ląd. 40/2011.

⁴ M. Huzarski, J. Wolejszo (red.), *Leksykon obronności. Polska i Europa*, Bellona, AON, Centrum Europejskie Natolin, Warszawa, 2014.

⁵ Centrum Operacji Lądowych – Dowództwo Komponentu Lądowego, Centrum Operacji Powietrznych – Dowództwo Komponentu Powietrznego.

wych, niezbędnych do prowadzenia przez nie skutecznych działań bojowych oraz ograniczenia czynników oddziaływania przeciwnika. Regulamin działań wojsk inżynieryjnych⁶ określa wsparcie inżynieryjne jako działanie realizowane przez oddziały (pododdziały) wojsk inżynieryjnych na korzyść związku taktycznego (oddziału, pododdziału), polegające na wykonywaniu zadań i prac inżynieryjnych, które umożliwią wspieranemu osiągnięcie nakazanego celu działania.

W operacji połączonej wsparcie inżynieryjne polega na skoordynowanym użyciu wojsk inżynieryjnych poszczególnych rodzajów sił zbrojnych lub ich komponentów w celu realizacji zadań i prac inżynieryjnych, które umożliwiają wspieranemu dowódcy osiągnięcie celu działania⁷.

Do zadań wsparcia inżynieryjnego zalicza się:

- rozpoznanie inżynieryjne terenu i przeciwnika;
- budowę zapór inżynieryjnych i wykonywanie niszczeń;
- rozbudowę fortyfikacyjną terenu;
- przygotowanie i utrzymanie dróg;
- urządzenie i utrzymanie przepraw;
- wykonywanie (torowanie) przejść w zaporach inżynieryjnych, przez przeszkody naturalne i rejonu zniszczeń oraz rozminowanie terenu i obiektów;
- wydobywanie i oczyszczanie wody;
- odtwarzanie sprawności technicznej lotnisk oraz urządzenie i utrzymanie lądowisk dla śmigłowców;
- wykonywanie prac inżynieryjnych w ramach maskowania wojsk;
- zabezpieczenie pod względem inżynieryjnego rozwinięcia i funkcjonowania systemu manewrowego bazowania okrętów oraz stworzenie warunków do załadunku okrętów;
- usuwanie i niszczenie przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych;
- udział w likwidacji skutków uderzeń przeciwnika oraz klęsk żywiołowych i ekologicznych.

Na poziomie operacyjnym zadania wsparcia inżynieryjnego również możemy podzielić na zadania wsparcia bezpośredniego i ogólnego wsparcia inżynieryjnego. Zadania wsparcia bezpośredniego obejmują:

- rozpoznanie inżynieryjne terenu i przeciwnika w zintegrowanym systemie rozpoznania;
- budowę zapór inżynieryjnych i wykonywanie niszczeń;
- rozbudowę fortyfikacyjną terenu;
- przygotowanie i utrzymanie dróg manewru;

---

⁶ Regulamin działań wojsk inżynieryjnych....

⁷ Wsparcie Inżynieryjne Operacji Połączonych DD/3.12(A), sygn. Inż. 595/2013.

- wykonywanie (torowanie) przejść w zaporach inżynieryjnych, przez przeszkody naturalne i rejonys zniszczeń oraz rozminowanie terenu i obiektów.

Wsparcie inżynieryjne działań bojowych (wsparcie bezpośrednie) obejmuje zadania związane z bezpośrednim wsparciem bieżących i kolejnych operacji. Jest ono realizowane przez wojska inżynieryjne każdego rodzaju sił zbrojnych lub komponentu tych sił w celu wsparcia działań lądowych, powietrznych oraz morskich. W ramach tego wsparcia wykonuje się zadania, które sprzyjają wykorzystaniu warunków terenowych do ochrony i ruchu walczących wojsk własnych oraz utrudniają działanie przeciwnikowi w terenie⁸.

Ogólne wsparcie inżynieryjne obejmuje:

- przygotowanie i utrzymanie dróg dowozu i ewakuacji;
- urządzenie i utrzymanie przepraw;
- wydobywanie i oczyszczanie wody;
- urządzenie lądowisk;
- wykonywanie prac inżynieryjnych w ramach maskowania wojsk;
- udział w likwidacji skutków uderzeń przeciwnika oraz klęsk żywiołowych i ekologicznych;
- zabezpieczenie pod względem inżynieryjnego rozwinięcia i funkcjonowania systemu manewrowego bazowania okrętów oraz stworzenie warunków do załadunku okrętów;
- usuwanie i niszczenie przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych.

Wsparcie inżynieryjne wojsk (wsparcie ogólne) obejmuje planowe, długoterminowe przygotowanie do trwających lub kolejnych operacji, jak również te zadania inżynierii wojskowej, które związane są z podtrzymaniem działań sił połączonych podczas wszystkich etapów operacji. W ramach wsparcia inżynieryjnego wojsk wykonuje się szereg zadań siłami wojsk inżynieryjnych w całym obszarze działań operacyjnych i taktycznych (strefie działań) na korzyść wojsk własnych, bez szczegółowego wskazywania elementu (podmiotu) wspieranego⁹.

Wsparcie inżynieryjne możemy również realizować poprzez doradztwo inżynieryjne, przydział oraz wzmocnienie siłami i środkami inżynieryjnymi. Udzielanie pomocy w zakresie rozwiązywania zagadnień organizacyjnych i technicznych dotyczące inżynierii wojskowej na poziomie operacyjnym nazywamy doradztwem. Przydział polega na włączeniu pododdziałów inżynieryjnych w strukturę funkcjonalną ZT lub zgrupowań bojowych (grup bojowych). O wzmocnieniu mówimy, gdy etatowe oddziały i pododdziały nie posiadają wystarczającej zdolności do wykonania stojących przed nimi

---

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

prac inżynierskich a dowódca wyższego szczebla (zgodnie ze swoim planem) kieruje siły i środki w celu wykonania tylko tych prac.

Poziom taktyczny

Wszystkie rodzaje wojsk w czasie prowadzenia działań zgodnie z przeznaczeniem realizują zadania zabezpieczenia bojowego. Zabezpieczenie bojowe definiowane jest jako *całokształt przedsięwzięć mających na celu zmniejszenie skuteczności uderzeń przeciwnika oraz zapewnienie wojskom własnym sprzyjających warunków do pomyślnego wykonania zadań w różnych sytuacjach*¹⁰.

Zabezpieczenie bojowe obejmuje następujące przedsięwzięcia:

- ubezpieczenie,
- maskowanie (bezpośrednie),
- powszechną obronę przeciwlotniczą (POPL),
- zabezpieczenie inżynierskie,
- obronę przed bronią masowego rażenia (OPBMR).

Zgodnie z regulaminem działań, *zabezpieczenie inżynierskie to zorganizowane działanie wojsk polegające na przystosowaniu terenu do prowadzenia działań taktycznych*¹¹. Celem zabezpieczenia inżynierskiego jest umożliwienie skutecznego prowadzenia działań bojowych poprzez zwiększenie efektywności obrony i ochrony wojsk przed środkami rażenia przeciwnika. Jak wspomniano na początku, zabezpieczenie inżynierskie działań bojowych realizują wszystkie rodzaje wojsk w celu podniesienia poziomu swojego bezpieczeństwa. Działania, w których dodatkowo zaangażowane są wojska inżynierskie, wspierając lub wykonując inne zadania na korzyść prowadzących działania, nazywamy wsparciem inżynierskim.

Każdy żołnierz prowadzący działania bojowe rozpoznaje rejon wokół siebie pod względem występowania materiałów wybuchowych i niebezpiecznych, wykonuje okop lub ukrycie, ustawia przed sobą miny (ładunki wybuchowe, potykacze) w celu ochrony i wyznacza (określa) drogi przegrupowania (ewakuacji). Wszystkie te czynności realizuje pojedynczy żołnierz i są to zadania zabezpieczenia inżynierskiego. Dowódcy poziomu taktycznego w ramach ugrupowania bojowego również realizują zadania zabezpieczenia bojowego, a w tym zabezpieczenia inżynierskiego, organicznymi (etatowymi) pododdziałami inżynierskimi. W momencie otrzymania przydziału lub wsparcia w postaci sił i środków inżynierskich planują i organizują wsparcie inżynierskie.

Do zadań zabezpieczenia inżynierskiego autor zalicza:

---

¹⁰ *Regulamin działań wojsk lądowych*, sygn. DWLąd. Wewn. 115/2008. Uwaga: w NATO nie występuje termin zabezpieczenie bojowe.

¹¹ Tamże.

Działania inżynieryjne oraz zabezpieczenie i wsparcie inżynieryjne...

- rozpoznanie rejonów (ześrodkowania, obrony) pod względem występowania materiałów wybuchowych i niebezpiecznych;
- ustawianie pojedynczych min, grup min i wykonywanie niszczeń;
- budowę okopów i ukryć (rozbudowa rejonów);
- przygotowanie i utrzymanie dróg manewru i ewakuacji;
- pokonywanie przeszkód naturalnych i narzutowych pól minowych.

Podsumowując, na poziomie polityczno-wojskowym prowadzimy działania inżynieryjne obejmujące militarne i niemilitarne przedsięwzięcia inżynieryjne. Pojęcia *wsparcie inżynieryjne* używamy na poziomie strategiczno-operacyjnym i taktycznym, kiedy planujemy i organizujemy przedsięwzięcia inżynieryjne do realizacji przez oddziały i pododdziały wojsk inżynieryjnych. Na poziomie taktycznym każdy dowódca realizuje zadania zabezpieczenia inżynieryjnego, a gdy otrzyma siły i środki inżynieryjne w postaci przydziału lub wzmocnienia, realizuje zadania wsparcia inżynieryjnego.

Bibliografia

1. Huzarski M., Wołeszo J. (red.), *Leksykon obronności. Polska i Europa*, Bellona, AON, Centrum Europejskie Natolin, Warszawa, 2014.
2. Kowalkowski S. (red.), *Identyfikacja podsystemów (elementów) działań inżynieryjnych, wojsk raketowych i artylerii oraz obrony przeciwlotniczej w ramach systemu walki (działania) wojsk lądowych*, AON, Warszawa, 2013.
3. *Regulamin działań wojsk inżynieryjnych wojsk lądowych (tymczasowy)*, sygn. DWLąd. 40/2011.
4. *Regulamin działań wojsk lądowych*, sygn. DWLąd. Wewn. 115/2008.
5. *System dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej DD-6.1(B)*, sygn. Szt. Gen. 1668/14.
6. *Wsparcie Inżynieryjne Operacji Połączonych DD/3.12(A)*, sygn. Inż. 595/2013.

ENGINEERING OPERATIONS, MILITARY ENGINEERING AND ENGINEERING SUPPORT ON ALL LEVELS OF COMMAND

Abstract: The terms of military engineering, engineering support and engineering operations function in military nomenclature interchangeably. Changes in the Polish Armed Forces' command and control system enforce the use of certain terms on each level. On the political and military level conducted engineering operations involve military and non-military

engineering undertakings. The notion of engineering support is used on strategic-operational and tactical level when engineering undertakings are planned and organized. Every commander conducts military engineering tasks on the tactical level and when he receives engineering assets (reinforcements and provisions) he carries out engineering support tasks.